

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Предмет: ЈАВНЕ ФИНАНСИЈЕ И ФИНАНСИЈСКО ПРАВО

Проф. др Марина Димитријевић, редовни професор

**ПРЕДАВАЊА
Презентација бр. 3**

Појам и карактеристике јавних прихода

Јавни приходи су средства за финансирање јавних потреба (јавне потрошње).

Савремени јавни приходи углавном имају **дажбинску природу**.

Међу дажбинама доминантан фискални значај имају **порези** (70-90%).

Карактеристике јавних прихода

- Јавни приходи служе за подмиривање јавних потреба, односно трошкова који имају општи карактер
- Јавни приходи убирају се углавном фискалним (принудним) путем
- Јавни приходи се убирају у новцу а само изузетно (у ванредним околностима) у натури
- Јавни приходи су део новостворене вредности и имају деривативан карактер
- Јавни приходи се убирају из извора који се економски обнављају (само изузетно се приходи државе захватају из имовине – реални порези на имовину)

Врсте јавних прихода

- 1) оригинарни (изворни) приходи
деривативни (изведени) приходи
- 2) јавноправни приходи
приватноправни приходи
- 3) редовни приходи
ванредни приходи
- 4) повратни приходи
неповратни приходи
- 5) приходи ширих територијалних јединица
приходи ужих територијалних јединица
- 6) приходи од становништва
приходи од правних лица
- 7) наменски (дестинирани) приходи
ненаменски (недестинирани) приходи
- 8) приходи у новцу
приходи у натури

Фискални приходи

- порези
- царине
- таксе
- доприноси
- парафискалитети

Нефискални приходи

- јавни зајам
- приходи од државне имовине
- приходи од продаје добара и услуга
- донације

Појам и обележја фискалних прихода (дажбина)

Фискални приходи (дажбине) су неповратна обавезна давања која држава установљава законом, уводи и наплаћује на основу фискалног суверенитета ради формирања опште масе средстава за задовољавање јавних потреба.

Обележја дажбина

- дажбине представљају законску обавезу уведену од стране државе
 - порези су апсолутно обавезна давања држави
 - таксе и царине су релативно обавезна давања држави
- дажбине су неповратна давања држави
- уколико посматрамо право на противчинидбу дажбине које потичу од пореза карактерише посредна противчинидба (противнакнада, корист) а дажбине које потичу од такса, царина и врста доприноса (нарочито оних који имају парафискални карактер) карактерише непосредна противчинидба

Економски извори фискалних прихода (дажбина)

Имовина

Доходак

Потрошња

Имовина као извор дажбина

Имовина је коришћена као први показатељ економске снаге обвезника.

Имовину, посматрану са грађанскоправног становишта, чине сва субјективна имовинска права (сва стварна права, друга апсолутна права и облигациона права уз одговарајућа прецизирања) и све имовинске обавезе неког лица.

Имовина, посматрана са порескоправног становишта, јесте однос између активе и пасиве њеног титулара, физичког или правног лица.

Порези на имовину се деле на:

- **порезе на имовину у статисти;**
- **порезе на имовину у динамици (саобраћајни порези).**

*** порез на капиталну добит**

Доходак као извор дажбина

Доходак је најбољи показатељ економске снаге пореског обвезника.

Доходак је скуп материјалних добара која корисник дохотка редовно добија и која се могу утрошити а да се потрошњом не умањи имовина корисника дохотка.

Теорије о доходу

- **теорија извора** – доходак је збир чистих прихода који у одређеним временским интервалима притичу неком лицу из извора који гарантују њихов редован прилив (нпр. зарада, закупнина, камата, дивиденда и др.).
- **теорија чистог приноса** – доходак је новчана вредност чистог повећања економске снаге лица у датом периоду у коју улазе не само доходи из сталних извора већ и повремени приходи (нпр. капитални добици, добици од игара на срећу, ауторски хонорари, приходи по основу уговора о делу и др.).

Поделе дохотка

- доходак физичких лица
доходак правних лица
- фундирани доходак
нефундирани доходак
- изворни (оригинарни) доходак
изведени (деривативни) доходак
- јавни доходак
приватни доходак

Потрошња као извор дажбина

У **потрошњи** добара и коришћењу услуга манифестује се одређена економска снага потрошача, а дохоци потрошача су извор из кога се врши издвајање средстава у виду дажбина које терете поједина акта потрошње.

Врсте дажбина на потрошњу

- порез на промет
- акцизе
- царине

Два битна обележја дажбина на потрошњу су:

- преваљивост;
- регресивност.

Противници дажбина на потрошњу

- неправедност опорезивања потрошње (регресивност)
- иако издашне, дажбине на потрошњу својом флексибилношћу неповољно утичу на финансијску равнотежу, увећавају цене, смањују тражњу а тиме и производњу и потрошњу

Присталице дажбина на потрошњу

- еластичност и издашност су позитивна својства дажбина на потрошњу
- дејство корективног опорезивања економске снаге пореског обвезника опорезивањем потрошње

Појам и карактеристике пореза

Порез је инструмент јавних прихода којим држава од субјеката под својом пореском влашћу принудно узима средства, без непосредне противуслуге, у сврху покривања својих финансијских потреба и постизања осталих јавних, првенствено економских и социјалних циљева.

Карактеристике пореза

- **принудни карактер пореза**
- **порези су деривативан приход државе**
- **порези су неповратна давања држави**
- **одсуство непосредне противнакнаде код пореза**
- **недестинираност пореза**
- **порези су новчани приход државе
(само изузетно се убирају у натури)**

Кратак осврт на развој пореза

Развој пореза је повезан са развојем државе.

Порекло пореза је у давању поклона.

Порезе у правом смислу речи срећемо у 13. веку у развијеним државама континенталне Европе.

После буржоаских револуција укидају се пореске привилегије на класној основи а порези добијају карактер опште јавне дужности где се правни основ обавезе заснива на закону.

У савременим државама примењују се бројни облици пореза.

Теорије оправдања пореза

Теорија силе

Теорија уговора

Теорија цене

- теорија осигурања
- теорија уживања

Теорија жртве

- теорија апсолутно једнаке жртве
- теорија пропорционално једнаке жртве
- теорија минималне жртве

Теорија суверенитета

Циљеви опорезивања

- **фискални циљ**
нефискални циљеви (економски, политички, социјални, демографски, културни, образовни и др.)
- **примарни циљеви**
секундарни циљеви
- **главни циљеви**
споредни циљеви
- **конкурентни (супротстављени) циљеви**
комплементарни (допуњујући) циљеви
индиферентни (неутрални) циљеви

Класификације пореза

1) непосредни порези
посредни порези

2) објектни порези
субјектни порези

3) аналитички порези
синтетички порези

4) општи (недестинирани) порези
наменски (дестинирани) порези

5) претпостављени порези
фактички порези

6) специфични порези
вредносни (*ad valorem*) порези

7) фондирани порези
нефондирани порези

8) редовни порези
ванредни порези

9) репартициони порези
квотитетни порези

10) централни порези
локални порези

11) класификација пореза ОЕЦД
класификација пореза (јавних прихода) ММФ